

YSGOL GYMREAG YSTALYFERA-BRO DUR

Polisi Defnydd o Rym gan Staff

Athro Dynodedig Diogelu Plant Ystalyfera :	Mrs Delyth Spurway
Athro Dynodedig Diogelu Plant Bro Dur:	Miss Sioned Jones
Dirprwy ADDP Ystalyfera:	Mrs Rhiannon Hammond/Mrs Angharad Lloyd
Dirprwy ADDP Bro Dur:	Miss Kath Jones
Llywodraethwr Dynodedig Diogelu Plant:	Mrs Carys Jones

Cymeradwywyd gan y Llywodraethwyr 2018

Llofnod (Cadeirydd y Llywodraethwyr): Ionawr 2018

Adolygwyd gan y Llywodraethwyr:

Llofnod (Cadeirydd y Llywodraethwyr): Ionawr 2019

Llofnod (Cadeirydd y Llywodraethwyr): Ionawr 2020

Llofnod (Cadeirydd y Llywodraethwyr): Ionawr 2021

Llofnod (Cadeirydd y Llywodraethwyr): Ionawr 2022

Rhagair

Gall sefyllfaoedd sy'n cynnwys gwneud penderfyniadau ynglŷn â defnyddio grym ai peidio ddigwydd mewn unrhyw ysgol. Gall defnyddio grym a phenderfynu peidio â defnyddio grym amlygu disgyblion a staff i risgiau sylweddol. Mae sefydlu polisi clir ar gyfer yr ysgol ar y defnydd o rym gan staff yn rhan bwysig o leihau'r risgiau hyn.

Mae Ysgol Gymraeg Ystalyfera wedi datblygu polisi sydd wedi'i deilwra ar gyfer ein amgylchiadau penodol. Cymerir y camau canlynol o'r Ddogfen Canllawiau Rhif: 041/2010.

Polisi Ysgol ar y Defnydd o Rym gan Staff i Reoli neu Atal Disgyblion

Amcanion

Mae Ysgol Gymraeg Ystalyfera-Bro Dur yn le gofalus ble mae pob unigolyn yn cael ei barchu. Nid ydym yn defnyddio grym fel mater o arfer wrth ddelio gyda disgyblion, ond mae angen sicrhau bod gennym bolisi sy'n cydnabod yr adegau prin ble mae angen i staff ymyrryd yn gorfforol gyda disgybl. Ni fyddwn yn defnyddio grym ar wahân i adegau prin ble mae'n angenrheidiol i:

- sicrhau diogelwch disgyblion a staff;
- atal achosion difrifol o dorri disgyblaeth yr ysgol;
- atal difrod difrifol i eiddo; a'r
- angen i ddiogelu hawliau plant a phobl ifanc.

Lleihau'r angen i ddefnyddio grym

Fe ddylwn pob amser canolbwyntio ar atal yr angen i ddefnyddio grym:

- creu amgylchedd tawel, disgybledig a chefnogol yn yr ysgol sy'n lleihau'r risg a'r bygythiad o drais o unrhyw fath;
- datblygu cydberthnasau effeithiol rhwng disgyblion a staff sy'n elfen ganolog i ddisgyblaeth dda;
- rheoli digwyddiadau unigol yn effeithiol. Mae'n bwysig cyfathrebu'n dawel gyda'r disgybl, defnyddio geiriau ac iaith y corff nad ydynt yn fygythiol, a sicrhau y gall y disgybl weld ffordd allan o sefyllfa.
- lle bynnag y bo'n ymarferol, dylid rhybuddio'r disgybl y gellir defnyddio grym cyn ei ddefnyddio;
- dim ond defnyddio grym fel y dewis olaf pan fydd y risgiau o wneud hynny'n gwrthbwysu'r risgiau o beidio â defnyddio grym.

Staff sydd ag awdurdod i ddefnyddio grym

Mae pob athro a staff sydd wedi'u hawdurdodi gan y pennaeth i reoli neu i fod yn gyfrifol am ddisgyblion yn derbyn pŵer statudol yn awtomatig i ddefnyddio grym.

Penderfynu pryd i ddefnyddio grym

- Ni ddylid defnyddio grym ar wahân i mewn amgylchiadau eithriadol. Er enghraifft, dylai staff ond defnyddio grym pan:
 - fyddai canlyniadau posibl peidio ag ymyrryd yn ddigon difrifol i gyfiawnhau ystyried defnyddio grym;
 - fyddai'r tebygolrwydd o gyflawni'r canlyniad a ddymunir drwy ddulliau eraill yn isel; ac
 - a fyddai'r risg sy'n gysylltiedig â pheidio â defnyddio grym yn gwrthbwysu'r risg o ddefnyddio grym.
- Dylai staff sicrhau eu bod yn lleihau'r risgiau uchaf:
 - er enghraifft drwy ffonio'r heddlu os credir y byddai disgybl yr amheuir bod ganddo arf yn debygol o wrthod chwiliad.
- Dyma rai enghreifftiau o sefyllfaoedd lle gellid defnyddio grym rhesymol
 - **atal** disgybl rhag ymosod ar aelod o staff, neu ddisgybl arall, neu i atal dau ddisgybl neu fwy rhag ymladd;
 - **atal** disgybl rhag gwneud difrod difrifol, bwriadol i eiddo;
 - **atal** disgybl rhag achosi anaf neu ddifrod yn ddamweiniol; drwy chwarae'n wyllt, neu drwy gamddefnyddio deunyddiau neu wrthrychau peryglus;
 - sicrhau bod disgybl yn gadael ystafell ddosbarth pan fydd y disgybl yn gwrthod yn **gyson** dilyn cyfarwyddyd i wneud hynny;
 - atal disgybl rhag ymddwyn mewn ffordd sy'n amharu'n **ddifrifol** ar wers; neu
 - atal disgybl rhag ymddwyn mewn ffordd sy'n amharu'n **ddifrifol** ar ddigwyddiad chwaraeon ysgol neu ymweliad ysgol.

Defnyddio grym

- Bydd rhaid sicrhau bod unrhyw ymyrraeth corfforol yn defnyddio'r grym lleiaf posibl sydd ei angen i gyflawni'r canlyniad a ddymunir:
 - dylid rhoi rhybudd llafar clir i'r disgybl y gallai grym gael ei ddefnyddio;
 - i'r graddau y bo'n bosibl, na ddylai staff ddefnyddio grym oni fydd neu nes y bydd oedolyn cyfrifol arall yn bresennol i gefnogi, i arsylwi ac i alw am gymorth
- Cyn defnyddio grym dylai staff, pan fydd yn bosibl, ddweud wrth y disgybl i roi'r gorau i

gamymddwyn a chyfathrebu mewn ffordd dawel a phwyllog drwy'r digwyddiad cyfan.

- ***Ni ddylai staff weithredu oherwydd dicter neu rwystredigaeth, neu er mwyn cosbi disgybl, a dylai esbonio'n glir y bydd cyswllt corfforol neu ataliaeth yn dod i ben cyn gynted ag y bydd yr angen yn dod i ben.***
- Defnyddir grym yn gyffredinol ar gyfer dau ddiben gwahanol – i reoli disgyblion ac i'w hatal:
 - Gall **rheoli** olygu cyswllt corfforol goddefol (e.e. sefyll rhwng disgyblion neu atal llwybr disgybl) neu gyswllt corfforol gweithredol (e.e. gafael yn llaw neu fraich disgybl i'w arwain neu dywys disgybl i ffwrdd drwy osod llaw yng nghanol y cefn).
 - Pan fydd aelodau o staff yn defnyddio “**ataliaeth**” maent yn atal disgybl yn gorfforol rhag parhau i wneud yr hyn yr oedd yn ei wneud ar ôl i chi ddweud wrtho am stopio. Defnyddir technegau atal fel arfer mewn amgylchiadau mwy eithafol, pan fydd dau ddisgybl yn ymladd, er enghraifft, ac mae angen ymyriad corfforol i'w gwahanu;
- Gallai'r mathau o rym a ddefnyddir gynnwys:
 - cyswllt corfforol goddefol o ganlyniad i sefyll rhwng disgyblion neu rwystro llwybr disgybl;
 - cyswllt corfforol gweithredol megis:
 - gafael yn llaw neu fraich disgybl i'w harwain;
 - tywys disgybl i ffwrdd drwy roi llaw yng nghanol y cefn; a
 - mewn amgylchiadau mwy eithafol, defnyddio dulliau atal priodol, **sy'n galw am arbenigedd neu hyfforddiant penodol.**
- Pan fydd risg uchel ac uniongyrchol o farwolaeth neu anaf difrifol, gallai unrhyw aelod o staff gyfiawnhau cymryd unrhyw gamau angenrheidiol (sy'n gyson â'r egwyddor o geisio defnyddio'r grym lleiaf posibl er mwyn cyflawni'r canlyniad a ddymunir).
- Dylai staff wneud pob ymdrech i osgoi ymddwyn mewn ffordd y gellid disgwyl yn rhesymol i hynny achosi anaf. Fodd bynnag, yn yr amgylchiadau mwyaf eithafol efallai na fydd bob amser yn bosibl osgoi anafu disgybl.
- Dylai staff bob amser osgoi cyffwrdd neu atal disgybl mewn ffordd y gellid ei dehongli fel ymddygiad rhywiol amhriodol.

Cofnodi digwyddiadau

Dylai unrhyw achos o ddefnyddio grym cael ei gofnodi yn ysgrifenedig heb oedi, a chopi o'r adroddiad ei drosglwyddo i'r Pennaeth.

Adrodd ar ddigwyddiadau

Dylai rhieni neu gwarcheidwaid disgyblion sydd wedi effeithio gan ddefnydd o rym cael eu hysbysu cyn gynted â phosibl.

Bydd angen i'r Pennaeth ystyried os yw'n berthnasol i roi gwybod i asiantaethau allanol fel gwasanaethau plant yr awdurdod leol, y Bwrdd Diogelu Plant Lleol, yr HSE, timau troseddwr ifanc neu'r heddlu.

Cymorth ar ôl digwyddiadau

Gall digwyddiadau difrifol sy'n galw am ddefnyddio grym fod yn annifyr i bawb dan sylw a gall arwain at anafiadau i'r disgybl neu i'r staff. Dylid cymryd camau ar unwaith i roi cymorth cyntaf i unrhyw anafiadau a chael gafael ar gymorth meddygol ar gyfer unrhyw anafiadau sy'n fwy difrifol. Mae hefyd yn bwysig sicrhau bod staff a disgyblion yn derbyn cymorth emosiynol.

Gellir defnyddio'r llythyr at rieni yn eu hysbysu ynglŷn â'r defnydd o rym hefyd i'w cynnwys mewn trafodaeth am y digwyddiad a chyflwyno'r gweithredoedd a'r cymorth dilynol. Mae'n arfer da i rieni fod yn rhan o'r broses o gytuno ar drefniadau cymorth priodol. Ar gyfer rhieni disgyblion y mae eu hymddygiad yn gysylltiedig ag AAA a/neu anabledau, byddai'n ddoeth cytuno ar gynllun ymddygiad unigol. Byddai cynlluniau o'r fath yn cynnwys strategaethau i atal ymddygiad o'r fath rhag digwydd eto ac ymdrin ag unrhyw ymddygiad o'r fath eto a allai arwain at ddefnyddio grym.

Adolygu a Monitro

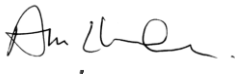

Caiff y polisi ei fonitro a'i adolygu yn flynyddol gan y Pennaeth a'r Corff Llywodraethu.

Pwyntiau Cyffredinol

Yr ydym yn ymwybodol o'r materion sensitif sy'n gysylltiedig ag unrhyw fath o gyswllt corfforol â disgyblion.

Dylwn osgoi cyswllt corfforol gyda disgyblion mor bell ag y mae'n ymarferol.

Ni fyddai'n bosibl cyfiawnhau defnyddio grym i atal camymddwyn dibwys. Mae bob amser yn anghyfreithlon i ddefnyddio grym fel cosb, oherwydd byddai'n cael ei gynnwys o fewn y diffiniad o gosb gorfforol, a ddiddymwyd gan Adran 548 o Ddeddf Addysg 1996.

	Enw	Llofnod	Dyddiad
Cadeirydd y Llywodraethwyr	Mr Alun Llewelyn		Ionawr 2021
Pennaeth	Mrs Laurel Davies		Ionawr 2021

Dyddiad Adolygu	Ionawr 2022
-----------------	-------------